



## РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Поля Стоянова Кацамунска, УНСС, катедра ”Публична администрация”, Научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство”

Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ по професионално направление 3.7. “Администрация и управление“, Докторска програма „Социално управление” на ВСУ „Черноризец Храбър“

Автор на дисертационния труд: Богдан Майда

Тема на дисертационния труд: Съвременни насоки за дейността на мениджъра в малките и средните предприятия

Научен ръководител: Проф. д.ик.н. Йоанна Рогожинска - Митрут  
Проф. д. ик. н. Христо Иванов

**Основание** за представяне на рецензията: участие в състава на Научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 89 от 05.02.2018 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“.

## **1. Обща характеристика на представения дисертационен труд**

Дисертационният труд на Богдан Майда е разработен в обем от 224 страници и е обсъден в катедра „Администрация, управление и политически науки” при факултет „Международна икономика и администрация” на ВСУ „Черноризец Храбър“. В структурно отношение разработката съдържа въведение, изложение в четири (4) глави, заключение и библиография. Съдържанието на разделите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всеки раздел са направени конкретни обобщения, изводи, практически препоръки или добри практики. Библиографията съдържа 236 заглавия, от които на полски - 226, на руски 8 и 2 интернет адреса. Към тази структура в края на изследването са добавени списък на таблиците (общо 41 бр.), списък на графиките (общо 3 бр.) и списък на схемите (общо 3 бр.).

Най-общо казано, дисертационният труд разглежда актуални проблеми в дейността на мениджъра, което се свързва непосредствено с потребността от динамично развитие на малките и средните предприятия (МСП) в Полша. Дейността на мениджъра е основен фактор, определящ функционирането на стопанските организации, което обуславя актуалността на дисертационния труд: да изследва, анализира и оцени съвременните насоки и бизнес практики на мениджърите в МСП в Полша. Значението на дисертацията обхваща диагностика на характера и спецификата на мениджмънта на МСП в Полша.

Изборът на темата в контекста на нейната актуалност и практическа приложимост е обоснован в увода на дисертационния труд. Тази част на изследването съдържа всички необходими реквизити за такъв тип разработки: формулирани са изследователския проблем, породен от съвременните насоки, научни теории и концепции за ефективната дейност

на мениджъра в МСП в Полша (с.6), както и авторвата теза, че икономическата специфика и динамиката на промените в глобалната среда влияят върху ключовите компетенции на мениджърите, които са определящи за формиране на съвременните насоки за развитие на МСП в Полша (с.7); дефинирана е целта на изследването (“да се разкрият и анализират съвременните предизвикателства, определящи поведението на мениджъра в работна среда и факторите за постигане на успех в МСП в Полша” - с.7) и са посочени четири (4) изследователски задачи за решаване. Те “подказват” за логическата последователност на цялостното изследване, включително и възможностите за доказване на хипотезата на автора. Определени са обектът, предметът и обхватът на дисертационното изследване във времевия период от 2002 г. до 2017 г. и в териториален план (т.е., територията на Полша като страна-членка на ЕС). Обектът и предметът на изследване са в необходимата степен хармонизирани (с.6). Посочени са ограниченията по изследваната проблематика и използваният инструментариум. Приемам въведените от автора ограничения, посочени във въведението на с. 9. Това, че те са извън неговия обхват означава реализъм и дълбочина на анализа. Методологията на изследването следва логиката на изложението в дисертационният труд, от целта към задачите и от там към обобщенията, изводите, препоръките и добрите практики. Дисертационният труд обхваща историческия, сравнителния, документалния и анкетния метод, чрез които управленските процеси се разглеждат в тяхната динамика, взаимна връзка и взаимодействието им в обществената сфера.

За постигане на основната цел на дисертационния труд са разкрити съвременните насоки, личните характеристики, както и факторите, които определят успеха в дейността на мениджъра и детерминантите по пътя

към успеха. Добро впечатление прави, че авторът използва ясен и точен в терминологичен отношение език, а в хода на изследването демонстрира добра теоретична подготовка, с осигурена релевантност на терминологията. На тази основа може да се направи обобщението, че концептуалната рамка на дисертационното изследване е добра основа за неговото успешно провеждане.

## **2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати**

Оценявам положително, възприетият от автора подход, а именно структурата на дисертационния труд да съответства на поставените задачи, като се “търси“ решение на тях. По своя характер и съдържание, четирите глави в тяхната последователност са: Основни концепции за ръководство и прилаганите функции; Ключови фактори, обуславящи ефективността от дейността на мениджъра; Мениджърът в малките и средни предприятия; и Личностни черти на мениджъра и тяхното въздействие върху процесите на управление на предприятията.

В първа глава авторът прави синтез и обобщава основните теоретични постановки и концепции в областта на мениджърската дейност. На тази основа е изведено значението на труда на мениджъра и неговото въздействие върху функционирането на предприятието. Очертана е проблематиката на управленския труд, като се акцентира на способността на мениджъра на МСП за бърза адаптация. Чрез направените обобщения в края на тази глава авторът поставя разсъжденията в полето на дисертационната тема, като при това се откроява и създадената логическа предпоставка за плавен преход към останалите глави, посветени на изследването.

Във втора глава се разглежда състоянието на факторите, предполагащи ефективността от дейността на мениджъра. Според автора, МСП в Полша трябва да адаптират системите си за управление към изискванията на глобалната икономика и това може да се осъществи чрез подходящ избор на кадрова стратегия. Освен двата изчистени модела на „пресяването“ и на „човешкия капитал“ се използва и трети н.нар. „смесен модел“, съчетаващ техните най-добри страни. Изводът на автора е, че „разработеният, приложен и съзнателно изпълнен модел ще бъде най-значимото средство за функциониране на предприятието, както и за ефективното изпълнение на неговите бизнес цели“. Несъмнено достойнство на тази глава е опитът за идентифициране на факторите, които влияят върху изпълнението на функциите на управление и тяхната честота.

Трета глава и по-конкретно параграф пети „Ключови компетенции на мениджъри на малки и средни предприятия“ е посветена на изследване на личните качества на мениджърите на МСП в района на Западнопоморското воеводство чрез метода на анкетата. Данните от изследването са представени в табличен вид (табл.28, табл.29 и табл. 30), а в анализа се акцентира на „корелацията между признаците на добрия мениджър и тези на респондентите му“. На основата на тези данни авторът прави извод, че „специфичните компетенции на мениджърите на МСП са уменията им за целенасочено използване на знания и умения, за да могат да изпълняват ефективно и ефикасно своята роля“. Така този параграф логически се свързва с изложението в предходните два параграфа – параграф трети „Малките и средни предприятия в условията на пазарна среда“ и параграф четвърти „Новият маркетингов подход към управлението на малките и средни предприятия“.

Специален акцент в рецензията поставям върху четвърта глава на дисертационния труд поради обстоятелството, че е вложен огромен труд при анализа на влиянието на личностните черти на мениджъра върху процеса за управление на предприятието. По същество в тази глава, озаглавена ” Личностни черти на мениджъра и тяхното въздействие върху процесите на управление на предприятията”, в аналитична форма са предложени добри практики и са направени практически препоръки за мениджърите на малките и средните предприятия.

### **3. Оценка на научните и научно-приложни приноси**

На дисертационния труд следва да се гледа като на завършено научно произведение. Потвърдена е тезата на автора и е доказана работната хипотеза, че икономическата специфика и динамиката на промените в глобалната среда влияят върху ключовите компетенции на мениджърите, които са определящи за формиране на съвременните насоки за развитие на МСП в Полша. Хипотезата е апробирана в практиката на МСП в Полша. Не намирам основание да подлагам на съмнение постиженията на автора, които приемам за негово лично дело. По своя характер те са научно-приложни и има основание да се твърди, че могат да бъдат използвани в практиката. Обобщената оценка на дисертационния труд на Богдан Майда и по-специално на научно-приложните и научно-практическите приноси се изразяват в следното:

- Обогатена е теорията по управление на човешките ресурси в малките и средните предприятия в Полша и са генерирани нови идеи за повишаване на ефективността на мениджъра. Наред с това е открито значението на управленския труд, като са определени

тенденциите за промени на ключовите компетенции на мениджърите.

- Представен е съвременен инструментариум, с чиято помощ могат да се формулират нови теории и концепции в областта на мениджърската дейност, както и да се предложат добри практики за оптимизиране на дейността на мениджърите. Натрупаният емпиричен материал представлява добра основа за разработването на нови насоки за развитието и успеха на мениджъра на съвременните малки и средни предприятия в Полша.

Обобщената оценка на дисертационния труд е, че изследването на Богдан Майда се отличава със сериозност и задълбоченост. Несъмнено то обогатява съществуващите теоретични знания и натрупания практически опит в изследваната област.

#### **4. Оценка на публикациите по дисертацията**

Списъкът с публикациите на автора, приложен в автореферата, включва общо три разработки в международно научно списание с ISSN 2367-4555. Публикациите са свързани с темата на дисертацията, като част от резултатите от изследванията на автора са поместени в тези публикации. Това показва, че е осигурена необходимата публичност на изследователския процес във връзка с разглежданата проблематика.

#### **5. Оценка на автореферата**

Авторефератът е разработен в обем от 30 страници и представя синтезирано съдържанието на дисертационния труд. Той съдържа всички необходими атрибути и достатъчно пълно и адекватно отразява съдържанието и коректно представя научните резултати от изследването.

## **6. Критични бележки, препоръки и въпроси**

В десертационен труд като този е нормално да се открият конкретни пропуски и непълноти, които не променят положителната ми оценка за съдържателния приносен характер на разработката. Считам за уместно да препоръчам по презцизно и синтезирано формулиране на конкретните изводи и практическите препоръки на автора, някои от които имат по-скоро описателен и констативен характер, без практическа насоченост. Позволявам си също така да препоръчам на автора да продължи своите научно-изследователски търсения на оптималния професионалния модел на уменията на съвременния мениджър, който без съмнение рефлектира върху изпълнението на функциите на управление.

## **7. Заключение**

Представеният за рецензия дисертационен труд показва способността на автора да разсъждава и предлага решения на теоретически и практически проблемни въпроси. Положителната оценка на разработката на докторант Богдан Майда ми позволява да направя извода, че представеният дисертационен труд отговаря на критериите в Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение. Това ми дава основание да предложа на членовете на Научното жури да присъдят образователна и научна степен „доктор” на Богдан Майда по професионално направление 3.7. “Администрация и управление”.

7 февруари, 2018г.

София

Подпис: .....

(проф. д-р Поля Кацамунска)